

GUIA D'APRENENTATGE

FONAMENTS HISTÒRICS, TEÒRICS I METODOLÒGICS

1. Fitxa descriptiva

TITULACIÓ: Grau en Infermeria

MATÈRIA: Ciències de la Salut

TIPUS: Formació Obligatòria

CODI - ASSIGNATURA: G103-Fonaments històrics, teòrics i metodològics

IDIOMA D'IMPARTICIÓ:

Català i Castellà - Classes

Castellà, Català, Anglès - Materials i recursos

ANY ACADÈMIC: 2023-2024

SEMESTRE: Primer curs

GRUP: Matí 1/Matí 2/Tarda

2. Professorat

Responsable de l'assignatura:

Dra. Susana Santos Ruiz. susana.santos@sjd.edu.es . Coordinadora.

Professorat:

Professora. Marta Dominguez. Marta.dominguez@sjd.edu.es

Professora. Marta Fajardo. marta.fajardo@sjd.edu.es

Professora Mónica Ulloa. monica.ulloa@sjd.edu.es

Professora Silvia Teba. silvia.teba@sjd.edu.es

3. Prerequisites

Aquesta assignatura no té prerequisits per cursar-la.

4. Objectius

Aportar els fonaments epistemològics i ontològics de la Infermeria com a disciplina per a poder entendre l'evolució de la professió. Conèixer i aplicar la metodologia infermera en el tenir cura.

5. Crèdits

L'assignatura té un total de 12 ECTS (6 ECTS en el primer trimestre i 6 ECTS en el segon semestre del curs), que correspon a 300 hores de treball de l'estudiant. D'aquests es duran a terme:

- 105 presencials
- 120 hores de treball dirigit
- 75 de treball autònom

6. Blocs temàtics i organització dels continguts

UNITAT TEMÀTICA 1: Desenvolupament històric de la professió infermera

Tema 1. Professió infermera actual: d'on partim?.

Tema 2. L'origen de les cures infermeres: prehistòria i civilitzacions antigues.

Tema 3. Alta i Baixa Edat Mitjana: la influència del cristianisme en la cura dels malalts. Juan Ciudad i Orde Sant Joan de Déu.

Tema 4. Edat Moderna. La dicotomia de les cures infermeres.

Tema 5. Edat Contemporània. Inici de la professionalització infermera.

Tema 6: Professió infermera actual: la disciplina infermera. Treball en equip

UNITAT TEMÀTICA 2: Bases filosòfiques de la Infermeria

Tema 7. Del marc professional al metaparadigma

Tema 8. Base filosòfica de la disciplina infermera: el pensament infermer.

Tema 9. Introducció a la Filosofia de la Dra. Virginia Henderson.

Tema 10. Altres filosofies, models o teories infermeres.

UNITAT TEMÀTICA 3. Bases metodològiques de la Infermeria

Tema 11. El mètode infermer: generalitats

Tema 12. El procés infermer. Llenguatges estandarditzats.

Tema 13. Introducció als protocols i procediments. Plans de cures estandarditzats. Trajectòries clíniques i guies de pràctica clínica. Registres

* En els diversos continguts es treballa amb perspectiva de gènere, és a dir, es fa rellevància en aspectes diferencials de la professió i el tenir cura segons el gènere.

7. Enfocament metodològic

TIPOLOGIA	OBJECTIUS	ACTIVITATS	% TEMPS PREVIST
Presencial (a l'aula)	Introduir en el coneixements d'aspectes bàsics de la disciplina infermera. Apoderar a l'estudiant per a la cerca d'informació i la comprensió de continguts relacionats amb les bases històriques, teòriques i metodològiques de la pràctica infermera	Classes magistrals amb algunes activitats de comprensió en horari docent Seminars de contingut propi de l'assignatura, integrats i sessions d'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP), on l'estudiant haurà de resoldre activitats en format individual o en equips. 2 activitats presencials: - Jornades SJD - Sortida a Granada	35
Dirigit (fora de l'aula)	Complementar els continguts de l'aula amb altres activitats que reforcin la comprensió de les diferents unitats didàctiques	Lectura d'articles, participació a Fòrum, qüestionaris de comprensió, etc.	40

Autònom (fora de l'aula)	Reforçar l'aprenentatge dels continguts treballats a l'aula	Lectura d'articles complementaris recomanats, consulta de la bibliografia de referència, estudi autònom del contingut treballat a l'aula	25
--------------------------------	---	--	----

8. Competències

Generals:

CB1 - Que els estudiants han demostrat **posseir i comprendre els coneixements** en una àrea d'estudi que es basa en l'educació secundària general, i sovint es troba en un nivell que, mentre es basa en llibres de text avançats, també inclou alguns aspectes que impliquen coneixements des de l'avantguarda del seu camp d'estudi

CB2 - Que els estudiants sàpiguen **aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació** de forma professional i posseir les habilitats que sovint es demostren a través de l'elaboració i defensa dels arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi

CB3 - Que els estudiants tenen la capacitat de **recopilar i interpretar dades rellevants** (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per fer judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de caràcter social, científic o ètic

CB4 - Que els estudiants puguin **transmetre informació**, idees, problemes i solucions tant a un públic de especialitzat com no especialitzat

CB5 - Que els estudiants han desenvolupat les **habilitats d'aprenentatge** necessàries per dur a terme estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia

CG2- **Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat** (capacitat d'anàlisi, de síntesi, de visions globals i d'aplicació dels coneixements a la pràctica / capacitat de presa de decisions i adaptació a noves situacions).

CG3- **Treball en equip** (capacitat de col·laborar amb altres i de contribuir a un projecte comú / capacitat de col·laborar en equips interdisciplinaris i en equips multiculturals).

CG4- **Capacitat creativa i emprenedora** (capacitat de formular, dissenyar projectes / capacitat de buscar i integrar nous coneixements i actituds).

CG6- **Capacitat comunicativa** (capacitat de comprendre i expressar-se oralment i per escrit en català i castellà i una tercera llengua, dominant el llenguatge especialitzat / capacitat de buscar, utilitzar i integrar la informació).

Específiques:

CE1 - **Pràctica professional, ètica i legal. Responsabilitat.** Accepta el deure de retre comptes i la responsabilitat dels propis judicis i actes professionals. Reconeix i diferencia la seva responsabilitat de la d'altres membres de l'equip de salut, professionals i no professionals.

- Identificar, integrar i relacionar el concepte de salut i les cures des d'una perspectiva històrica, per a

comprendre l'evolució de la cura infermera.

- Comprendre des d'una perspectiva ontològica i epistemològica, l'evolució dels conceptes centrals que configuren la disciplina Infermera.
- Compromís ètic (capacitat crítica i autocrítica / capacitat de mostrar actituds coherents amb les concepcions ètiques i deontològiques).

CE4 - Prestació i gestió de cures. Prestació de cures. **Valoració.** Utilitza un marc de valoració basada en l'evidència per recollir dades sobre la salut física, mental i aspectes socioculturals de la persona i grup. Analitza, interpreta i documenta les dades obtingudes.

CE5 - Prestació i gestió de cures. Prestació de cures. Planificació. Estableix prioritats per a les cures en col·laboració amb la persona i grup. Identifica els resultats previstos i el temps per assolir-los en col·laboració amb la persona i grup. Revisa i documenta el pla de cures en col·laboració de la persona i grup. Assegura la continuïtat de les cures per aconseguir els objectius.

CE6 - Prestació i gestió de cures. Prestació de cures. **Execució.** Aplica de forma efectiva, d'acord al pla previst, les cures infermeres a la persona i grup. Respon efectivament en situacions imprevistes o ràpidament canviants. Educació a la persona i grup per promoure l'autonomia i el control sobre la seva salut. Utilitza els recursos de forma efectiva i eficient per promoure cures infermeres d'excel·lència.

CE7 - Prestació i gestió de cures. Prestació de cures. **Avaluació.** Avaluar els progressos realitzats per a la consecució dels resultats previstos en col·laboració de la persona i grup. Documentar i utilitzar els resultats de l'avaluació per modificar el pla de cures.

CE13 - Desenvolupament professional. Identifica **la importància de la recerca** per a l'assoliment dels objectius de salut de la persona i grups. Utilitza les millors evidències científiques disponibles, l'experiència infermera i el respecte pels valors i creences de la persona i grup, en proporcionar i avaluar les cures infermeres. Dona suport i contribueix a la investigació en les cures infermeres i de salut en general.

CE16 - Desenvolupament professional. Usa la **pràctica reflexiva** per identificar les seves capacitats i limitacions professionals i buscar el suport apropiat. Aprofita les oportunitats d'aprendre amb altres persones que contribueixen a l'atenció de salut.

9. Resultats aprenentatge

L'estudiant al finalitzar l'assignatura serà capaç de:

Resultats de coneixement

Reconèixer les principals fites històriques, tenint en compte la perspectiva de gènere, que han marcat el desenvolupament de la Infermeria com a professió.

Elaborar un esquema comparatiu sobre les característiques dels conceptes: persona, medi ambient, salut i cuidatge, en diferents etapes històriques i des de la perspectiva dels diferents enfocaments paradigmàtics (afirmacions ontològiques i epistemològiques).

Redactar un discurs argumentatiu sobre el procés de professionalització de la Infermeria, destacant les fites i barreres que, en el nostre context, l'han afectat.

Descriure els principis que sustenten l'atenció integral d'una persona.
Desenvolupar un mapa conceptual relacionat amb els principals conceptes dels models més rellevants: persona, medi ambient, salut i infermeria.
Conèixer com es construeix un model filosòfic infermer.
Comparar les principals característiques de models filosòfics rellevants dins del pensament infermer.

Resultats d'habilitat

Resoldre exercicis de formulació de diagnòstics d'infermeria, problemes de col·laboració, objectius, intervencions i activitats de cures.
Aplicar el procés d'infermeria dissenyant un qüestionari de valoració de les 14 necessitats bàsiques segons el model conceptual de Virginia Henderson o altres models o mètodes de la pràctica infermera.
Resoldre un cas adoptant el model V. Henderson o altre model o mètode utilitzant terminologies NANDA-I, NIC i NOC.

10. Avaluació (com avaluarem que ho han après)

Avaluació continua

L'avaluació continua és una opció del procés d'ensenyament-aprenentatge en el que l'estudiant incorpora les millores de les activitats anteriors, i vetlla per utilitzar les millors maneres de gestionar el temps, optimitzar l'estudi i assegurar l'autenticitat i originalitat de les activitats que realitza. Aquest procés d'avaluació, permet que el professorat pugui fer un bon seguiment del procés d'aprenentatge dels estudiants a l'assignatura.

L'avaluació contínua permet a l'estudiant i als professors/es recollir i valorar les evidències que li permeten reconèixer com va incorporant els resultats d'aprenentatge esperats a l'assignatura, en els treballs i proves que entrega durant el semestre/curs.

L'avaluació està constituïda per una sèrie d'activitats (tipus test, preguntes curtes, elaboració de mapes mentals, resolució de problemes, casos o reptes, etc..., i treballs d'anàlisis, o síntesi) que el professorat va indicant i que l'estudiant resol, de forma individual o en equip.

Cada assignatura té unes hores de dedicació al treball presencial, també al treball dirigit i al treball autònom. Al llarg de l'assignatura s'avaluen proves tant de la part presencial (sessions plenàries, seminaris, habilitats clíniques, ABPs, estudis de casos, simulacions, ...) com del treball dirigit (foros,

debats, treballs, tutories,...). Les dues parts estan interrelacionades per aconseguir treballar els resultats esperats de l'assignatura. A més, l'estudiant realitzarà alguna prova d'avaluació de coneixements al final de l'assignatura i/o del semestre.

El conjunt de totes les activitats d'avaluació s'agruparan en els blocs avaluatius que es detallen a la taula següent juntament amb la seva ponderació a la nota final de l'assignatura.

BLOC AVALUATIU	DESCRIPCIÓ	AVALUACIÓ CONTÍNUA % de la nota final	AVALUACIÓ ÚNICA % de la nota final
Bloc avaluatiu 1	Prova de coneixements individual 1r semestre Prova de coneixements individual 2n semestre	50%	50%
Bloc avaluatiu 2	Treballs de Seminari (35%): Inclou seminaris a l'aula, seminaris integrats i activitats Jornada SJD i sortida a Granada. ABP (5%) Habilitats (10%)	50%	50%

*Totes les proves avaluatives es realitzen/entreguen el mateix dia de la prova de coneixements.

PROVES AVALUATIVES PER TIPUS D'AVAUACIÓ	
AVALUACIÓ CONTÍNUA	AVALUACIÓ ÚNICA
Seminaris	Desenvolupament d'un cas que integri els continguts dels seminaris
Plenàries	Mateixa prova avaluativa que a l'avaluació contínua però en un dia únic

Habilitats	No es recupera. El % de nota es pondera amb les notes de les activitats del bloc avaluatiu.
Cas d'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP)	No es recupera La part proporcional de la nota de l'ABP passa a la càrrega de seminaris
Sortida a Granada i Jornada SJD	No es recuperen. La part proporcional de la nota de les sortides passa a la càrrega de seminaris

Els criteris de l'avaluació continuada són:

Per poder obtenir la nota final de l'assignatura, els blocs de l'avaluació continuada han d'estar tots aprovats (mínim de 5/10). L'estudiant que NO supera amb 5/10 un dels blocs de l'avaluació contínua, haurà de re-avaluar obligatòriament tot el bloc suspès però podrà seguir amb l'avaluació continuada.

- Les activitats d'avaluació amb NP sense causa extraordinària degudament justificada, s'avaluen amb la qualificació de 0 fent mitjana amb la resta de proves d'avaluació.
- L'assistència a totes les proves d'avaluació (tasques d'aula, seminaris, simulació, ABP i prova final) és obligatòria. Els treballs de seminari podran ser individuals i/o en equip, a criteri del/ de la professor/a. No s'admetrà l'entrega de tasques fora del termini establert ni entregues individuals (en cas de ser entregues d'equip). La presentació d'un justificant no eximeix aquesta condició, exceptuant aquells casos que es tracti d'una causa extraordinària*.
- La re-avaluació es podrà realitzar únicament quan l'estudiant s'hagi presentat a la prova d'avaluació de coneixements final de l'avaluació continuada en 1ª convocatòria, en cas contrari, serà un NP i NO tindrà dret a la re-avaluació .
- La nota màxima de la re-avaluació (de cada bloc que es re-avalua) és un 5 i serà la nota que farà mitjana. Es segueixen els mateixos criteris que en la 1ª convocatòria: per poder fer mitjana ponderada a l'assignatura, cal haver obtingut una nota mínima de 5/10 en tots els blocs de re-avaluació.
- NO re-avaluar algun dels blocs suspesos suposarà un NO PRESENTAT (NP) de nota final de l'assignatura.
- Un NO PRESENTAT (NP) en el 40% de la ponderació global de les activitats d'avaluació de l'assignatura comporta la qualificació de (NP), i caldrà tornar a matricular l'assignatura.

Avaluació única

L'avaluació única és el procediment d'avaluació alternatiu a l'avaluació continuada. Té lloc en un únic dia/acte avaluador i inclou el nombre suficient d'evidències per acreditar i garantir que

l'estudiant ha assolit els resultats d'aprenentatge establerts a l'assignatura, assegurant l'autenticitat i originalitat de les activitats que realitza.

L'avaluació única es realitzarà a través de proves d'avaluació (prova de coneixements) i/o treballs de tots els continguts de l'assignatura. Aquesta avaluació es farà també seguint els criteris de l'avaluació continuada i els seus blocs avaluatius. És necessari superar cada un dels blocs amb una nota mínima de 5/10 per poder fer la mitjana ponderada i superar l'assignatura.

En cas que un estudiant manifesti que no pot complir els requisits de l'avaluació continua, pot acollir-se a l'avaluació única. L'avaluació única es reconeix com un dret i, en exercir-lo, l'estudiant renuncia a l'avaluació continuada. Es recomana a l'estudiant que en cas de dubte de si acollir-se o no a l'avaluació única ho comenti amb el seu tutor/a del Pla d'Acció Tutorial (PAT).

Per acollir-se a l'avaluació única l'estudiant ho ha de sol·licitar per escrit a la secretaria d'estudiants (com a màxim 10 dies posteriors a l'inici docència de l'assignatura). Secretaria acadèmica informa al professorat dels estudiants que s'acullen a l'avaluació única, per tal els puguin contactar.

Hi ha algunes proves d'avaluació que els estudiants d'avaluació única hauran de fer dins del calendari d'avaluació continuada (p.e. habilitats clíniques i simulacions).

Idioma de la prova d'avaluació individual

La llengua vehicular de la universitat per a les proves d'avaluació és el català. No obstant, a primer curs, l'estudiant que ho necessiti podrà demanar la prova en castellà. En aquest cas, l'estudiant ho haurà de sol·licitar per escrit durant els primers 15 dies de docència de l'assignatura, a la secretaria d'estudiants.

Informació important sobre la consideració de causes extraordinàries d'absències en proves avaluatives:

Sempre que estiguin certificades documentalment al/a la professor/a titular de l'assignatura, es consideraran causes extraordinàries les següents:

- L'ingrés hospitalari (de l'estudiant o d'un familiar de 1r grau de consanguinitat)

- Qualsevol emergència de Salut Pública que requereixi aïllament al domicili
 - Visites mèdiques i/o ingrés a qualsevol servei d'urgències
 - Proves mèdiques diagnòstiques
 - La defunció d'un familiar fins al segon grau de consanguinitat
-
- La competició final en esportistes d'elit
 - Les citacions judicials

Qualsevol de les proves avaluatives no realitzades, que tingui una de les causes extraordinàries documentada (seminaris, habilitats clíniques, ABP), es recuperarà el mateix dia de la prova avaluativa final.

Qualsevol falsificació d'un certificat o justificant comporta un suspès immediat a l'assignatura.

11. Referències generals de l'assignatura

Obligatòries:

- Alfaro-LeFevre, R. Aplicación del proceso enfermero: fomentar el cuidado en colaboración. 5a ed. Barcelona: Masson; 2007
 - Alfaro-LeFevre, R. Aplicación del proceso enfermero: fundamento del razonamiento clínico. 8a ed. Barcelona [etc.]: Wolters Kluwer Health; 2014
-
- Bulechek GM, Butcher HK, Dochterman JM, Wagner CM. [eds.] Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC). Madrid: Elsevier.;2018
 - Collière MF. Promover la vida: de la práctica de las mujeres cuidadoras a los cuidados de enfermería. Madrid: Interamericana-McGraw-Hill; 1993
 - Herdman, H., & Kamitsuru, S. NANDA International. Diagnósticos enfermeros: definiciones y clasificación 2021-2023. Madrid: Elsevier España, S.L.; 2021
 - Fawcett J. Contemporary Nursing Knowledge. 2ª Ed. Philadelphia; 2005
 - Kérouac S, Pepin J, Ducharme F, Duquette A, Major F. El Pensamiento enfermero. Barcelona: Masson; 1996
-
- Luis MT, Fernández C, Navarro MV. De la Teoría a la práctica: el pensamiento de Virginia

- Henderson en el siglo XXI. Barcelona: Masson; 2005
- Martínez ML, Chamorro E. Historia de la enfermería: evolución histórica del cuidado enfermero. Madrid: Elsevier Health Sciences; 2017
 - Moorhead S, Swanson E, Johnson M, Maas M,. Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC): Medición de Resultados de Salud. Madrid: Elsevier; 2018
 - Raile M, Modelos y teorías en enfermería. Madrid: Elsevier; 2018
 - Siles J. Historia de la enfermería. Madrid: Difusión Avances de Enfermería; 2011

Recomanades:

- Domínguez-Alcón C. Evolución del cuidado y profesión enfermera. Barcelona: Ediciones San Juan de Dios-Campus Docent; 2017
- Fernández-Lasquetty B. Aplicación de los lenguajes normalizados NANDA, NOC, NIC. 3ª ed. Valencia: DAE editorial Grupo Paradigma; 2018
<https://demhsjd.greendata.es/es/dem/catalog/details/922?fulltext=nanda>
- Fernández ML, Santo M. Fundamentos históricos, teóricos y metodológicos de la Enfermería. Valencia: DAE editorial Grupo Paradigma; 2016
<https://demhsjd.greendata.es/es/dem/catalog/details/940?fulltext=fundamentos>
- Hernández-Conesa J. Historia de la enfermería: un análisis histórico de los cuidados de enfermería. Madrid: Interamericana-McGraw-Hill; 1995
- Juvé E. La Terminología ATIC: eje diagnóstico. [Barcelona] : Naaxpot S.L.U., cop; 2016
- Meleis A. Theoretical Nursing: development and progress. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2007
- Valls R. Història de la professió d'infermeria. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona; DL 2007 (Textos docents; 66)